

Aruanne jälitusstatistikast 2015. aastal

Justiitsministeerium

Sisukord

1. Jälitustoimikute avamine
2. Jälituslubade andmine
3. Jälitustoimingust teavitamine

Jälitusasutused:

- Politsei- ja Piirivalveamet
- Kaitsepolitsei
- Maksu- ja Tolliamet
- Sõjaväepolitsei
- Justiitsministeeriumi vanglate osakond ja vangla

Kriminaalpoliitika analüüs

Nr 2/2016

www.kriminaalpoliitika.ee

www.just.ee

Eesmärk

Avalikustada jälituslube, -toiminguid ning -toimikuid puudutav statistika vastavalt kriminaalmenetluse seadustiku (edaspidi KrMS) § 126¹⁵ lõikele 3.

Kokkuvõte

1. 2015. aastal avasid jälitusasutused 365 uut jälitustoimikut, avatud jälitustoimikute arv vähenes teist aastat järjest ligi kümnendiku võrra.
2. 2015. aastal taotleti jälituslube 454-s kriminaalasjas, mis on 8 protsenti vähem kui 2014. aastal.
3. Kokku väljastasid prokuratuur ja kohus 2015. aastal 2568 jälitusluba, mis on 6% vähem kui 2014. aastal.
4. Telefoni pealtkuulamiseks antud lubade arv vähenes 2015. aastal 14%, aastaga andis kohus 799 telefoni pealtkuulamise luba. Muude pealtkuulamiste või -vaatamiste arv kasvas aastaga 24%.
5. Täielikult rahuldamata jättis kohus 15 prokuratuuri jälitusloa taotlust (1,2% määrustest), osaliselt rahuldamata jäi 48 taotlust.
6. 2015. aastal teavitasid jälitusasutused jälitustoimingutest 3399 isikut. Isiku teavitamise tähtaja pikendamiseks taotles prokuratuur kohtult luba 52 korral, kohtu loal lükkus edasi 296 isiku teavitamine.

JUSTIITSMINISTEERIUM

1. Avatud jälitustoimikud¹

Jälitustoiminguid võivad teha Politsei- ja Piirivalveamet, Kaitsepolitsei, Maksu- ja Tolliamet, Sõjaväepolitsei ning Justiitsministeeriumi vanglate osakond ja vangla.

Jälitustoimikus säilitatakse jälitustoiminguga kogutud andmed, jälitustoimingu käigus tehtud teabetalletused, muul viisil saadud andmed ning jälitustoiminguga kogutud teabe terviklikkuse tajumiseks vajalikud andmed variisiku ning teeseldud isiku, struktuuriüksuse, organi ja välisriigi äriühingu filiaali kohta. Jälitustoimiku pidamise ja säilitamise kord² on kehtestatud vabariigi valitsuse määрусena.

2015. aastal avasid jälitusasutused 365 uut jälitustoimikut, millest valdav enamik (341; 93%) olid avatud seoses vajadusega koguda kriminaalmenetluses teavet kuriteo avastamiseks. Ettevalmistatava kuriteo avastamise või tõkestamise eesmärgil avasid jälitusasutused aastaga 9 toimikut ning isiku tagaotsimiseks 15 toimikut. Konfiskeerimismenetluse jaoks teabe hankimiseks aasta jooksul jälitustoimikuid ei avatud.

Võrreldes 2014. aastaga vähenes avatud toimikute arv 11%.

Tabel 1. Aasta jooksul jälitusasutuste poolt avatud ja suletud toimikud

	Avatud toimikute arv				Suletud toimikute arv			
	2012	2013	2014	2015	2012	2013	2014	2015
Ettevalmistatava kuriteo toimikud (KrMS § 126 ² lg 1 p 1)	17	8	3	9	32	11	4	4
Isiku tagaotsimise toimikud (KrMS § 126 ² lg 1 p 2)	884	31	14	15	932	287	20	26
Konfiskeerimistoimikud (KrMS § 126 ² lg 1 p 3)	0	0	0	0	0	0	0	0
Kuriteotoimikud (KrMS § 126 ² lg 1 p 4)	1509	414	394	341	1611	1373	288	324
Kokku	2410	453	411	365	2575	1671	312	354

2015. aastal sulgesid jälitusasutused 354 toimikut, mis on 2014. aastal suletud toimikute arvust 13% enam.

¹ Käesolev peatükk põhineb jälitusasutuste poolt kogutud andmetel.

² <https://www.riigiteataja.ee/akt/108012013009>

2. Jälitustoiminguteks antud load³

Taust – 2013. aastal jõustunud seadusemuudatuste mõju

2013. aastal jõustunud jälitustegevust puudutavate seadusemuudatustega arvati jälitustoimingute hulgast välja kõneeristused ning omanikupäringud, mis nüüd on menetlustoimingud. Need toimingud olid ka kõige suurema lubade arvuga, kokku anti aasta jooksul nendeks toiminguteks näiteks 2012. aastal üle 5000 loa.

Varjatud jälgimine, võrdlusmaterjali varjatud kogumine ja esmauringute tegemine, asja varjatud läbivaatus ja asendamine on jälitustoiming, mis hõlmab endas kuni 2012. aastani eraldiseisvana arvestatud toiminguid varjatud jälgimine, objekti varjatud läbivaatus ning asendamine. Neile toimingutele lisandusid ühe nimetuse alla võrdlusmaterjali varjatud kogumine ja esmauringute tegemine, mida varem aastatel tehti üksnes jälitustegevuse seaduse alusel ja prokuratuuri jälituslubade registrisse need andmed ei jõudnud. Samuti polnud varasematel aastatel arvestuses tagaotsimise ja ettevalmistatavate kuritegudega seotud jälitusmenetlused. Kuna toimingu sisu on muutunud, pole aastate võrdlust samal aegreal ka allolevas tabelis esitatud.

Mõnevõrra on lubade andmise praktikat mõjutanud ka jälitustegevust võimaldavate kuritegude kataloogi muutumine. Nimekiri jälitustegevust võimaldavatest kuritegudest on toodud KrMS § 126² lõikes 2.

Pärast 2013. aastal jõustunud seadusemuudatusi annab prokuratuur lube kaht liiki jälitustoimingutele ning kohus viie jälitustoimingu liigi osas.

Kriminaalasjade statistika

2015. aastal taotleti jälituslube 454 kriminaalasjas. Võrreldes 2014. aastaga, kui jälituslube taotleti 496-s kriminaalasjas, on jälitusloaga kriminaalasjade arv vähenenud 8%. 33% jälituslubadest anti Põhja ringkonnaprokuratuuri (edaspidi RP), 20% riigiprokuratuuri, 19% Viru RP, 15% Lääne RP ning 13% Lõuna RP kriminaalasjades.

Jälitustegevust võimaldavate kuriteoliikide kataloogi kuuluvaid kuritegusid registreeriti 2015. aastal 21 923 (2014: 23 287), mis moodustab 67% kõigist registreeritud kuritegudest (2014: 62%).

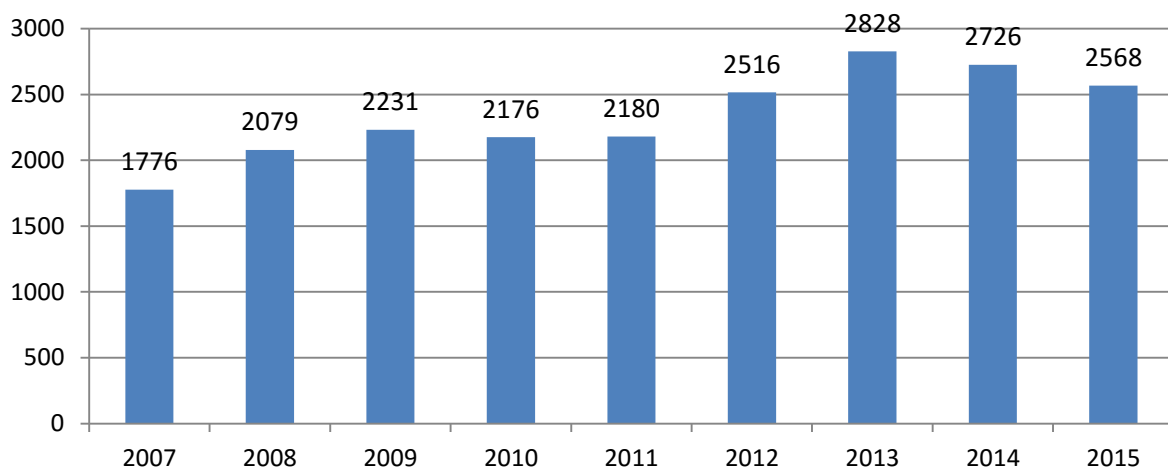
Eeldusel, et iga kuriteo kohta on üks kriminaalasi, oli luba kasutada jälitustoiminguid hinnanguliselt iga 48. kriminaalasia puhul ehk 2%-l kriminaalasjadest, mis seda võimaldavad.

Reaalsuses menetletakse sageli mitmeid kuritegusid ühe kriminaalasia raames, mistõttu on eeltoodud arvutuste näol tegu minimaalse hinnanguga ehk reaalne näitaja kriminaalasjade kohta, kus jälituslube on väljastatud, on kõrgem. Näiteks eeldusel, et ühes kriminaalasjas menetletakse keskmiselt kahte jälitustoimingu võimaldavat kuritegu, kasvaks jälitustegevusega kriminaalasjade osakaal 4-5 %-ni.

Lubade statistika

Kokku väljastasid prokuratuur ja kohus 2015. aastal 2568 jälitusluba. Võrreldes 2014. aastaga vähenes lubade arv 6%. Jälituslubade arvu juures tuleb silmas pidada, et see ei näita isikute arvu, kelle suhtes on jälitustoiminguid tehtud. Ühe isiku suhtes võib olla välja antud eriliigilisi jälitustoimingu lubasid, samuti saab ühe isiku suhtes tehtava jälitustoimingu luba pikendada. Samas võib ühe jälitustoimingu loaga lubada toiminguid mitme isiku suhtes.

³ Käesolevas peatükis põhineb Riigiprokuratuuri poolt kogutud andmetel.

Joonis 2. Jälitustoiminguteks antud lubade arv 2007–2015

Prokuratuuri poolt antud load

Prokuratuur andis 2015. aastal loa 1328 jälitustoimingu jaoks – see on 6% vähem kui aasta varem. Valdava enamiku prokuratuuri lubadest moodustas varjatud jälgimine, võrdlusmaterjali varjatud kogumine ja esmauringute tegemine, asja varjatud läbivaatus ja asendamine, mille jaoks anti 1311 luba. Politseiagendi kasutamiseks andis prokuratuur samas 17 luba, mis on kuue võrra vähem kui 2014. aastal.

Kohtu poolt antud load

Kohus rahuldab 2015. aastal täiesti või osaliselt 1240 prokuratuuri jälitusloa taotlust. Võrreldes 2014. aastaga vähenes lubade arv 6%.

Kohtud andsid peamiselt pealtkuulamise lubasid (64% telefoni pealtkuulamine, 25% muu pealtkuulamine). Kuriteo matkimise load moodustavad 9%, posti läbivaatuse ja asendamise lubade osakaal oli alla ühe protsendi. Võrreldes 2014. aastaga vähenes telefoni pealtkuulamiseks ja kuriteo matkimiseks antud lubade arv ning suurenes posti läbivaatamise/asendamisega ning muu pealtkuulamisega seotud kohtu poolt antud lubade arv.

Telefoni pealtkuulamise lubade arv vähenes 2015. aastal 14%, aastaga andis kohus 799 telefoni pealtkuulamise luba (2014: 928). Muude pealtkuulamise või -vaatamise arv kasvas aastaga 24%, kohus andis 2015. aastal loa 310-le taotlusele (2014: 249). Kuriteo matkimiseks andis kohus 112 luba (2014: 132), posti läbivaatuseks 14 (2014: 6) ning posti asendamiseks 5 (2014: 4).

Täielikult rahuldamata jättis kohus 15 prokuratuuri jälitusloa taotlust (2014: 12), mis moodustab 1,2% (2014: 0,9) määruste koguarvust. Kohus jättis täielikult rahuldamata 13 telefoni pealtkuulamise ja 2 muu pealtkuulamise taotlust. Osaliselt rahuldab kohus samuti 34 (2014: 9) telefoni ning 11 (2014: 2) muu pealtkuulamise taotlust ning 3 (2014:1) matkimise taotlust.⁴ Posti läbivaatuse ja asendamise osas rahuldab kohus sarnaselt 2014. aastale kõik taotlused.

⁴ Üldstatistikas on osaliselt rahuldatud taotlused rahuldatud taotlustega kokku arvatud.

Tabel 2. Toiminguteks väljastatud jälitusload 2007-2015⁵

Jälitustoimingu liik (KrMS)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Posti läbivaatus (§126 ⁶ lg 1)	4	6	5	6	11	8	7	6	14
Posti asendamine (§126 ⁶ lg 4)	0	2	4	2	2	1	1	4	5
Telefoni pealtkuulamine (§126 ⁷)	702	859	847	843	788	931	1047	928	799
Muu pealtkuulamine või vaatamine (§126 ⁷)	129	150	173	256	217	250	286	249	310
Kuriteo matkimine (§126 ⁸)	59	66	76	62	101	94	102	132	112
Kohtu load kokku	894	1083	1105	1169	1119	1284	1443	1319	1240
Politseiagendi kasutamine (§126 ⁹)	1	0	7	16	23	35	22	23	17
Varjatud jälgimine, võrdlusmaterjali varjatud kogumine ja esmauuringute tegemine, asja varjatud läbivaatus ja asendamine (§126 ⁵)	X	X	X	X	X	X	1363	1384	1311
<i>Varjatud jälgimine (kuni 2012 võrdluseks)⁶</i>	881	996	1119	991	1038	1197	X	X	X
Prokuröri load kokku	882	996	1126	1007	1061	1232	1385	1407	1328
Kõik kokku	1776	2079	2231	2176	2180	2516	2828	2726	2568

Allikas: Riigiprokuratuur

Lubasid, mis võimaldavad varjatult siseneda eluruumi või muusse hoonesse või sõiduvahendisse või arvutisse või arvutisüsteemi või arvutivõrku jälitustoimingu tegemiseks või selleks vajalike tehniliste abivahendite paigaldamiseks ja eemaldamiseks, taotles prokuratuur kohtult 2015. aastal 141 korral (2014: 101). Kohus rahuldas neist täielikult 135 ja osaliselt 6 taotlust.

⁵ Ühe loaga võib lubada mitme eriliigilise toimingu läbiviimist. Seega reaalne lubade arv on väiksem kui antud tabelis toodud summa.

⁶ Kuni 2012. aastani avaldati statistikas lisaks varjatud jälgimisele ka objekti vaatluse ja asendamise lubade andmeid, kuid kuna nimetatud kahes toimingus antud load sisalduvad varjatud jälgimise lubade hulgas, siis pole nende eraldi avaldamine põhjendatud ning võrreldavuse huvides on varasemate aastate arvud ka korrigeeritud.

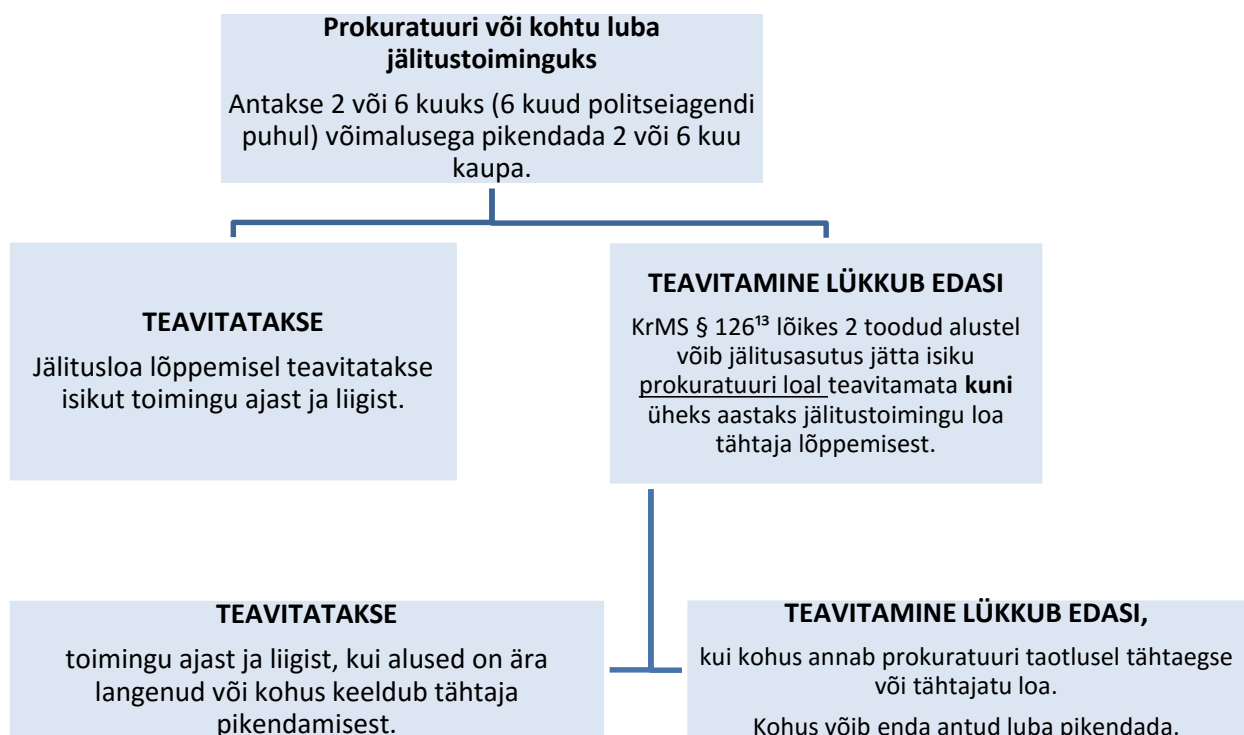
3. Jälitustoimingutest teavitamine⁷

Peale jälitusloa lõppemist tuleb jälitusasutusel viivitamata teavitada isikut, kelle suhtes jälitustoiming tehti, ning isikut, kelle perekonna- või eraelu puutumatus jälitustoiminguga oluliselt riivati ja kes on menetluse käigus tuvastatud.

2015. aastal teavitasid jälitusasutused jälitustoimingutest 3399 isikut, mis on 4% enam kui aasta varem (2014: 3282).

KrMS § 126¹³ lg 4 järgi taotles prokuratuur kohtult 52 korral luba kokku 298 isiku teavitamise tähtaja pikendamiseks, kohus andis loa 51 taotlusele (2014: 56), ühe taotluse jättis kohus rahuldamata (2014: sama). Kohtu loal lükkus edasi 296 isiku teavitamise (2014: 201).

Skeem 1. Jälitustoimingust teavitamise edasilükkamise üldistatud võimalused

⁷ Käesolev peatükk põhineb jälitusasutuste poolt kogutud andmetel.